

LŐRINCZY GYÖRGY*

Egy rosszul sikerült tényállás: a testi sértés szabályozása az új Büntető Törvénykönyvben

I.

Nagy Ferenc professzor úr 65. születésnapja alkalmából Szegeden rendezett ünnepi konferencián Tóth Mihály ünnepi beszédében az új Büntető Törvénykönyvről a véleményét sommásan így rögzítette: „Ami új benne, nem jó, ami jó, az nem új”. A Jogtudományi Közlöny 2014. októberi számában visszafogottabban megállapítja, hogy az „új kódex vitathatatlan pozitívuma, hogy nem a minden áron való újítani akarás, nem a korábbi elvekkel és intézményekkel való görcsös szakítás kényszere jellemzi.”¹ Sajnos a testi sértésre vonatkozó új szabályozásra inkább az előbbi megjegyzés a helytálló: a jogalkotó teljesen indokolatlanul változtatta meg a minősítési rendszert, egy jól bevált, több évtizedes ítélkezési gyakorlatot kellene megváltoztatni, és úgy érzem, hogy ezek a törekvések sikertelenek.

A jogalkotó – a miniszteri indokolás szerint – két alapesetet konstruált: „A bűncselekmény vonatkozásában hangsúlyozandó, hogy mind a könnyű testi sértés, mind a súlyos testi sértés tényállása alapesetet képez”. A Kúria bírái által szerkesztett Magyar Büntetőjog, Kommentár a gyakorlat számára kiadvány viszont a korábbi szabályozás alapján leszögezi: „A testi sértés *alapesete* – a miniszteri indokolással szemben – változatlanul a könnyű testi sértés vétsége, amelyet a Btk. egyetlen alapesetként fogalmaz meg, amelyhez képest a további testi sértések minősített eseteket képeznek.”²

A Szegedi Ítéltábla a jogalkotói szándékkal egyetértve több határozatában is a két alapeset mellett foglalt állást: „Ami a III. r. vádlott által elkövetett testi sértés bűncselekményének minősítését, illetve helyes jogszabályi megjelölését illeti, az elbíráláskor hatályban lévő büntető törvénykönyv (2012. évi C. törvény) a testi sértés bűncselekményének két alapesetét, így a Btk. 164.§ (1) és (2) bekezdése szerinti könnyű testi sértés vétségét, és az (1) és (3) bekezdése szerinti súlyos testi sértés büntetettét határozza meg. Ez egyértelműen megállapítható a jogalkotónak az adott törvényhelyhez fűzött indokolásából, és ezt alátámasztja a testi sértés törvényi tényállásának a szerkezete is. Így a bűncselekmény eredményének – mint amely alapján különbséget kíván tenni a jogal-

* c. egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem

¹ TÓTH MIHÁLY: *Magyarország negyedik Büntető Törvénykönyve*. Jogtudományi Közlöny 2014/10. 448. p.

² KÖNYA ISTVÁN: *Testi sértés*. In: Kónya István (szerk): *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára* 3. kiadás. Budapest, 2017.

kotó a két alapeset között – az elkövetési magatartástól külön bekezdésekben való megjelenítése, a mindkét alapesetre külön-külön épülő minősített esetek szabályozásának rendszere stb.” (Bf.II.306/2015/27. számú ítélet).

Az ügyészi gyakorlat szerint a „(2) bekezdésben írt könnyű testi sértés vétsége az alapeset, a (3) bekezdésben írt súlyos testi sértés büntette már minősített esetet tartalmaz” (Legfőbb Ügyészség BF.72/2013. Összeállítás 164.§). Az ennek megfelelő ügyészi indítvány kapcsán a Szegedi Ítéltábla Bf.II.340/2014/4. végzésében leszögezte, hogy a „büntető törvénykönyv a testi sértés bűncselekményének egyértelműen két alapesetét határozza meg... Az ettől eltérő, a testi sértésnek egy alapesetét megállapító esetleges jogalkalmazói gyakorlat egyértelműen törvényrontó, amelyet a másodfokú bíróság nem követ.”

Meg kell jegyezni, hogy az Ítéltábla az értelmezés során viszonylag könnyű helyzetben van, mert hatásköri szabályokra figyelemmel legfeljebb bűnhalmazat esetén találkozhatna a vegyes bűnösséggel megvalósult súlyos testi sértéssel. Szándékosan nem írtam hozzá: büntetével, avagy vétségével. Érdekes lenne, hogy mi lenne a válasza a szegedi tankönyvben kifejtett probléma megoldására: „A két alaptényállásos testi sértés problematikus megoldás, amely lényegében figyelmen kívül hagyja a Btk. 9. §-ában meghatározott, a minősítő eredményekkel kapcsolatos, vegyes bűnösségre vonatkozó törvényi rendelkezést, és ennek fenntartása a tényállástan szerint *vitatható* megoldásokhoz vezet. 2013. június 30-ig az 1978. évi IV. törvény alapján a testi sértés egy alaptényállásos cselekmény volt, a könnyű testi sértés képezte az alaptényállást. Ehhez képest a nyolc napon túl gyógyuló sérülés, vagy más módon meghatározott eredmény csak erre az alaphelyzetre épülhetett, ezért ezeket a könnyű testi sértés minősítő eredményeinek kellett tekinteni, amelyekkel kapcsolatban a Btk. 9.-a értelmében a minősített eset vegyes bűnösséggel is megvalósulhatott (korábban a Btk. 15. §-a). *A testi sértés két alaptényállásos változata esetében* a hatályos törvényszöveg alapján a szándékos könnyű testi sértés magába foglalná a súlyos testi sértést jelentő gondatlan eredményt, ugyanakkor a cselekmény egyben gondatlan súlyos testi sértésként is minősülhetne. Azaz a jogalkotó olyan helyzetet teremtett a tényállás szövegével, amelyben mind a (2), mind a (9) bekezdés alá lehet szublimálni a példában szereplő esetet. Ez sérti a törvényesség elvét és a jogbiztonság elvét is, arra is figyelemmel, hogy előbbi szándékos bűncselekménynek minősül és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, utóbbi pedig gondatlan cselekmény lesz és legfeljebb egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A testi sértés okozása szándékosság körében történt és így az egységes cselekmény nem minősülhet alaki bűnhalmazatként sem, mivel ugyanannak a sértettnek sérelmére a testi épség megsértése a csak egyszeri jogtárgysértésként valósult meg.”³

Némi eljárásjogi problémával kiegészítve: Ha a (2) bekezdés szerint könnyű testi sértés vétségének minősíti a hatóság a cselekményt, akkor az csak magánindítványra büntetendő és magánvádas eljárásra tartozik, viszont ha gondatlanságból elkövetett súlyos testi sértés vétségének minősül, akkor közbűntudatra üldözendő bűncselekmény. Ha van magánindítvány tegye át a feljelentést a nyomozó hatóság könnyű testi sértés vétsége miatt magánvádas eljárásra az illetékes járásbírósághoz, ha nincs magánindítvány, akkor folytassa le a nyomozást súlyos testi sértés vétsége miatt?

³ VIDA MIHÁLY: *Testi sértés*. In: Karsai Krisztina – Szomora Zsolt – Vida Mihály: Anyagi büntetőjog Különös rész I. Szeged, 2013. 50–51. pp.

Kriminálpolitikailag sem érthető, ha az elkövető nyolc napon belül gyógyuló testi sértés okozására irányuló szándékkal bántalmazza a sértettet, de annak nyolc napon túl gyógyuló sérülése keletkezik, amely eredményre a gondatlansága kiterjed, akkor ha a (2) bekezdés szerint minősítjük, akkor a súlyosabb – nyolc napon túli – eredmény marad értékeletlen, ha pedig a (9) bekezdés a) pontja szerint minősülne, akkor pedig a testi sértésre irányuló szándék maradna értékeletlen jogszabályi szinten. (Nyilván a büntetés kiszabása során azért figyelembe vehető.)

A miniszteri indokolás adós maradt annak kifejtésével, hogy miért tartotta szükségesnek a két alapesetre történő bontást, amikor egyébként a súlyosabb eredmény esetén a büntetési tétel azonos. Mind a 164. § (5) bekezdés, mind a (6) bekezdés d) pontja alapján a büntetési tétel egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, így mind a könnyű, mind a súlyos testi sértésre irányuló szándék esetén azonos a büntetés. A többi minősítő körülmény – motívum/célzat, illetőleg speciális sértetti kör – akkor is megállapítható, ha a súlyos testi sértés továbbra is minősített eset maradt volna.

A jogalkotói pontatlanságot jelzi, hogy a gondatlanságból elkövetett maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást okozó testi sértés „csak” gondatlanságból elkövetett súlyos testi sértésnek minősíthető, mert a (9) bekezdés b) pontjában „elfelejtették” meghivatkozni a (6) bekezdés d) pontját. Számomra kétséges, hogy az egy évig terjedő szabadságvesztés valóban elégséges szankció lehet, ha az elkövető gondatlan magatartása következtében a sértett pl. megvakul (a metilalkohollal teli üveget az elkövető nem zárja el, a gyermekkorú sértett azt megissza, és elveszíti a látóképességét...).

Úgy vélem, hogy indokolt lenne felülvizsgálni a jogalkotónak a testi sértésre vonatkozó tényállást, ehhez viszont indokoltnak érzem annak áttekintését is, hogy az 1961. évi Btk. óta a jogi szabályozás és az annak alapján kialakult nézetek milyen érveket sorakoztattak fel az egy-avagy két alapeset koncepciója mellett.

II.

Az 1961. évi V. törvény alapvetően meghatározta fél évszázadra a szabályozást:

257. § (1) *Aki másnak testi épségét vagy egészségét sérti, ha az okozott sérülés vagy betegség nyolc napon belül gyógyult, egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy javító-nevelő munkával (könnyű testi sértés),*

nyolc napot meghaladó gyógyulási idő esetén pedig három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő (súlyos testi sértés).

(2) *A büntetés az (1) bekezdésben írt megkülönböztetéshez képest három évig, illetve hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a testi sértést*

a) különös kegyetlenséggel, vagy

b) visszaesőként, avagy

c) a súlyos testi sértést aljas indokból követték el.

(3) *A büntetés hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a testi sértés maradandó testi fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást idézett elő.*

(4) *A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűntett halált okozott.*

(5) *Aki a súlyos testi sértést gondatlanul követi el, egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy javító-nevelő munkával, a (3) bekezdés esetében két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

(6) *Visszaeső e § alkalmazásában az is, akit megelőzőleg emberölés [253. § (1) és (2) bekezdés] vagy erős felindulásban elkövetett emberölés (254. §) büntette miatt ítélték el.*

(7) *Könnyű testi sértés miatt az (1) bekezdés esetében büntető eljárásnak csak ma-gánindítványra van helye.*

A történeti elemzés kiindulópontjának azért választottam az 1961. évi V. törvényt, mert tulajdonképpen a vita, hogy a testi sértésnek egy alapesete van (könnyű testi sértés vétsége és a súlyos testi sértés minősített eset) vagy kettő alapesete van (a súlyos testi sértés is alapeset) innen kezdődik. Ennek oka az, hogy ez volt az első Büntető Törvénykönyvünk, amely a vegyes bűnösségű bűncselekmények dogmatikájának megfelelő rendelkezést tartalmazta a 18. §-ában: „Az eredményhez – mint a bűncselekmény minősítő körülményéhez – a törvény által fűzött súlyosabb körülmények akkor alkalmazhatók, ha az elkövetőt az eredmény tekintetében szándékosság vagy gondatlanság terheli.”

Földvári József az 1973-ban megjelent tankönyvében a különböző nézeteket a következőképpen összegezte: „Eltérő vélemények terjedtek el a szándék tartalmát illetően. Egyesek szerint az elkövető szándékának csak a sértett bántalmazását kell átfogni, azonban nem kell kiterjednie az előidézett sérülés gyógyulási idejére, tehát arra, hogy az okozott sérülés, illetőleg betegség nyolc napon túl, vagy ezen belül gyógyul-e. A kérdés eldöntésére egyébként több lehetőség is kínálkozik.

A bírói gyakorlatban elterjedtnek látszik az a felfogás, amely a súlyos testi sértés miatti felelősségre vonáshoz nem kívánja meg azt, hogy az elkövető szándéka átfogja az okozott sérülés nyolc napon túl gyógyuló jellegét is. A törvény 18. §-ára hivatkozással megelégszenek e tekintetben a gondatlansággal is. A szándék tehát e felfogás szerint csak a bántalmazást fogja át, az eredményt nem szükséges átfognia.

Másik álláspont hívei szerint a szándékos cselekménnyel létrehozott eredményt egészében szándékosan előidézettnek kell tekinteni. Az elkövető felelőssége tehát mindig a ténylegesen okozott sérülés, illetőleg betegség gyógyulási idejétől függően állapítandó meg, a szándék azonban csak a bántalmazás vonatkozásában vizsgálandó.

Végül a harmadik – általunk is helyeselt – nézet szerint az elkövető szándékának ki kell terjednie az eredményre is. Mivel a súlyos testi sértést is alapesetnek tekintjük, a 18. § rendelkezése itt szóba sem jöhet. Ennek figyelembevételét egyébként is kizárja a 257. (5) bekezdése: ha a súlyos testi sértés vonatkozásában csak gondatlanság terheli az elkövetőt, csak e rendelkezés kerülhet alkalmazásra.

Ebből most már okszerűen következik az a megállapítás, hogy a 257. § (1) bekezdésében szabályozott testi sértés csak szándékosság fennforgása esetében állapítható meg. Mivel viszont a szándékosság megállapítása feltételezi valamennyi tényállási elemnek megfelelő körülmény ismeretét, az eredmény előre látását és kívánását, illetőleg a bekövetkezésébe való belenyugvást, az első helyen vázolt felfogást határozottan el kell utasítanunk.

Nem tartjuk elfogadhatónak a második helyen ismertetett nézetet sem, mivel annak alapja egy megengedhetetlen vélelem: ha a cselekmény szándékos, akkor az eredmény is szándékos. Mivel a bűnösséget megállapító ítélet csak bizonyított tényekre alapozható, az ilyen vélelmekkel operáló felfogást nem fogadhatjuk el.

Elvileg tehát csak az az álláspont megalapozott, amely a súlyos testi sértés megállapításához megkívánja az eredmény szándékos előidézését is. Ez gyakorlatilag nem igényli annak pontos ismeretét, hogy az elkövető cselekménye nem hét, hanem kilenc nap alatt gyógyuló sérülést fog előidézni, az elkövetőnek csak azzal kell tisztában lennie, hogy az általa kifejtett tevékenység a mindennapi élettapasztalat szerint enyhébb vagy súlyosabb sérülést, betegséget szokott-e előidézni. Aki számol azzal, hogy cselekménye súlyosabb – nyolc napon túl gyógyuló – sérülést idézhet elő, szándékosan követi el a bűncselekményt akkor is, ha azt nem kívánja, hiszen az ilyen tudattal kifejtett tevékenység az eredménybe való belenyugvást bizonyítja.

Összefoglalva az elmondottakat megállapíthatjuk, hogy a szándékosság megállapításához az elkövetőnek tisztában kell lennie magatartásával, a sértés, a betegség bekövetkezésének lehetőségével, a várható sérülés súlyosabb vagy enyhébb voltával és ezt a következményt vagy kívánia kell, vagy belenyugodni a bekövetkezésébe.”⁴

A terjedelmes idézést azért tartottam szükségesnek, mert úgy vélem, hogy az itt kifejtett gondolatok ihlették meg a hatályos törvény szövegezőjét is, és ezért indokolt ismerni, hogy milyen elvi alapja van a két alaptényállásos verzióknak. Egyetemista korom emlékei szerint az is érv volt, hogy a törvényszöveg az (1) bekezdésben tartalmazta – eltérő büntetési tétel mellett – mind a könnyű, mind a súlyos testi sértés tényállását.

A *Földvári József* által ismertetett második megoldás nyilvánvalóan téves, a bántalmazás szándékos elkövetéséből nem feltétlenül következik az, hogy az elkövető szándéka – legalább a belenyugvás szintjén – kiterjedt a súlyosabb eredményre. Ez valóban megengedhetetlen vélelem lenne. Ebből viszont álláspontom szerint nem következik automatikusan az, hogy a súlyosabb eredményért való felelősség – a testi sértés vonatkozásában – csak akkor állapítható meg, ha az elkövető szándéka arra kiterjedt. *Földvári József* levezetése – a saját szempontjából nézve – logikus: „mivel a súlyos testi sértést is alapesetnek tekintjük, a 18. § rendelkezése szóba sem jöhet.” Jogdogmatikailag tökéletes az érvelés: ha a törvényhozó az alapesetet szándékos cselekményként határozta meg, az csak akkor állapítható meg, ha minden tényállási elemre a szándékosság (az elkövető tudattartalma) kiterjedt. Ebből következőleg, – bár a levezetés ezt nem tartalmazza, – ha a sérülés/betegség okozása szándékos, de a súlyosabb eredményre csak a gondatlanság állapítható meg, akkor az elkövető bűnössége gondatlan súlyos testi sértés vétségében [1961. évi IV. tv. 257. § (5) bekezdés] állapítható meg.

Az 1961. évi törvény kommentárja is részletes okfejtést tartalmaz (ezen rész szerzője *Horváth Tibor*): „A súlyos testi sértés alapesete vonatkozásában a bűnösség körében jelentkező probléma, hogy a *szándéknak* ki kell-e terjednie a testbántalmazás vagy egészségkárosítás eredményeként jelentkező *sérülés vagy betegség nyolc napot meghaladóan gyógyuló jellegére vagy sem*. A helyes megoldás azon múlik, hogy a 257. § (1) bek. 2. fordulatában meghatározott súlyos testi sértést a büntett alapesetének vagy az 1. fordulat minősítő körülményének tekintjük-e. Ehhez képest a kérdés megoldására a következő változatok jöhetnek szóba:

a) Ha a 257. § (1) bekezdés 2. fordulatában meghatározott súlyos testi sértést nem minősített esetnek, hanem alapesetnek tekintjük, akkor kézenfekvő az a megfontolás, hogy az eredménymozzanatra a szándéknak feltétlenül ki kell terjednie. Ez az elméleti

⁴ FÖLDVÁRI JÓZSEF: *Büntetőjog Különös Rész*. Budapest, 1973. 346–347. pp.

felfogás összhangban áll a testi sértés kísérletének elbírálására irányadó tétellel, amely szerint kísérlet esetén a testi sértési cselekmény minősítése attól függ, hogy az elkövető szándéka milyen eredménymozzanatot, s ezen belül milyen gyógytartamot fogott át. Kétségtelen azonban, hogy ennek a felfogásnak egyszerűsége és elméleti tisztasága ellenére gyakorlati alkalmazása számos nehézséggel jár. Ilyen megoldás mellett a bizonyítási nehézségek folytán a szándékos súlyos testi sértések egy része gondatlan súlyos testi sértésként kerülnének elbírálásra. Ez nyilvánvalóan ellentétes a jogtárgy védelméhez fűződő társadalmi érdekekkel, s ez az oka valószínűleg annak, hogy a bírói gyakorlatban fel sem merül ez a megoldási lehetőség.

b) A bírói gyakorlat a felvetett problémát *nemleges*en dönti el és a *Btk. 18. §-ára hivatkozással* az eredmény tekintetében megelégszik a gondatlan bűnösséggel. Hangsúlyozza azonban, hogy a korábbi joghelyzethez hasonló objektív beszámításnak nem lehet helye, s a bűnösségnek legalább gondatlanság formájában fenn kell állnia (*BH 1960/8-2672., BJD 103.*).

Ez a megoldás elméletileg erősen vitatható. Szembeszökő hiányossága az alapkérdés tisztázásának mellőzése, nevezetesen, hogy az adott tényállás vonatkozásában van-e helye egyáltalán a 18. § alkalmazásának. Következésként alkalmazás esetén rendkívül szűk térre szorulna a súlyos testi sértés kísérletének a megállapítása, miután a bírói gyakorlat ez ideig töretlen felfogása szerint a gondatlanságból okozott eredménymozzanat tekintetében a kísérlet kizárt.

c) Van olyan elméleti felfogás, amely szerint a kérdés megoldásánál a *Btk. 18. §-a* nem jöhet számításba és a megoldást más aspektus figyelembevétele biztosítja. A *Btk. 18. §-a* ugyanis csak abban az esetben alkalmazható, ha a kérdéses eredmény mint az adott büntett minősítő körülménye jelentkezik. A 257. § (1) bekezdés 2. tételét azonban nem lehet úgy felfogni, mint amely az 1. tételhez képest súlyosabban minősítő körülményt tartalmazna, és amelyhez képest az 1. tétel képezne a büntett alapesetét. A 257. §-ban tételezett normák rendszeréből, a minősített esetek felépítéséből az következik, hogy a törvényhozó külön-külön szabályozta a könnyű testi sértés és a súlyos testi sértés alapesetét. A minősítő körülmények részben egymástól független, részben pedig egymást átfedő rendszerét nem lehet egy alapesetre visszavezetni. Következésképpen a testi sértések körében két alapeset áll fenn.

Mindebből azonban nem következik, hogy a súlyos testi sértés alapesetében meghatározott eredményt, a sérülés vagy betegség nyolc napon túl gyógyuló jellegét a szándéknak át kell fognia, amelynek hiányában az elkövető súlyos testi sértés miatt felelőségre nem vonható. Ez esetben ugyanis nem a tényállásbeli cselekményt jellemző tényállási elemmel, hanem ún. objektív büntethetőségi feltétellel van dolgunk, amelyet az elkövető tudatának nem kell átfognia. Olyan esetben, amikor az adott büncselekmény jogtárgya fokozatosan sérthető, a szándékosságnak nincs semmi köze az elképzelhető sérelemfokozathoz és a szándékos cselekménnyel létrehozott eredményt egészében szándékosan előidézettnek kell tekinteni. Így tehát a kérdéses esetek minősítése a beállott sérülés vagy betegség gyógytartama szerint alakul, s a szándékos bűnösség kérdése az elkövető magatartása és az annak következtében beállott testi sértés vagy egészség-sértés fogalmi körében, a gyógytartam figyelmen kívül hagyásával vizsgálendő. Ennek ellenére sem tekinthető ennek a tételnek az érvényesítése engedménynek az objektív beszámítás elve vonatkozásában, miután a testi sértések körében a beállott sérülés vagy

betegség gyógytartama előrelátásának lehetősége általában fennáll, s ez a büntethetőségi feltétel vonatkozásában elegendő is.”⁵

Az 1968. évi Kommentár hosszadalmasnak tűnő idézését az abban kifejtett részletes okfejtés hitelt érdemlő ismertetése indokolja. *Horváth Tibor* is tévesnek tartja a bírói gyakorlatot. Kifogásolja, hogy az alapkérdést nem dönti el, hogy helye van-e a 18. § alkalmazásának, amit nem igazán lehet értelmezni, mert az előző mondatban azt közli a szerző, hogy a bírói gyakorlat „a Btk. 18. §-ára hivatkozással az eredmény tekintetében megelégszik a gondatlan bűnösséggel.” Ebből számomra úgy tűnik, hogy a bírói gyakorlat, – ha a 18. §-t hivatkozva, – akkor igenis állást foglalt a 18. § alkalmazhatósága mellett. Miután a 18.§ az eredményhez mint minősítő körülményhez fűzött kiegészítő rendelkezést, így ebből az a következtetés vonható le, hogy a bírói gyakorlat a súlyos testi sértést minősített esetnek és nem másik alapesetnek tekintette.

Nem tartom kizártnak, hogy a korabeli ítéletek (sem) bocsátkoztak részletes dogmatikai okfejtésekbe, nem fejtették ki azt, hogy a testi sértésnek egy alapesete van, a súlyos testi sértés minősített eset, és ezért alkalmazható a Btk. 18. §-a azokban az ügyekben, ahol az elkövető szándéka „csupán” nyolc napon belül gyógyuló sérülés okozására terjedt ki, viszont a nyolc napon túl gyógyuló eredményre a (tudatos, vagy hanyag) gondatlansága kiterjedt. A Büntető elvi határozatok 1973-1980 közötti gyűjteménye nem tartalmaz egyetlen olyan döntést sem, ahol expressis verbis kimondta volna a bíróság döntésében, hogy a súlyos testi sértés minősített esetnek tekintendő.⁶ Megjegyzem, a Btk. 18. §-ra történő hivatkozás elég közvetlenül utal erre az álláspontra.

Az 1968. évi Kommentár azért is tévesnek tartja ezt a gyakorlatot, mert ilyen értelmezés mellett a súlyos testi sértés kísérletének megállapíthatósága „rendkívül szűk térre szorulna.” Úgy vélem nincs dogmatikai összefüggés a két problémakör között. Azt erőltetett felvetésnek érzem, hogy a gyakorlatban tömegesen fordulna elő olyan eset, amikor az elkövető szándéka nyolc napon belül gyógyuló sérülés okozására irányult, – pl. kis erővel megüti a sértettet, aki a köveztetre esve a fején zúzódásos sérülést szenved – viszont, ha a tőle elvárható körülménnyel járt volna el, akkor azt is előre láthatta volna, hogy a sértettnél koponyacsonttörése is keletkezhetett volna, azaz 8 napon túl gyógyuló sérülés is létrejöhetett volna. Úgy vélem, mind dogmatikai, mind büntetőjog-politikai szempontból helyes az, hogy az ilyen cselekményeket nem lehet súlyos testi sértés kísérletének minősíteni.

Horváth Tibor az a) pont alatti részben kifejti, ha a súlyos testi sértés alapeset, „akkor kézenfekvő az a meggondolás, hogy az eredménymozzanatra a szándéknak feltétlenül ki kell terjednie,” majd megállapítja, hogy ennek következményeként „a bizonyítási nehézségek folytán a szándékos súlyos testi sértések egy része gondatlan súlyos testi sértésként kerülnének elbírálásra.” Hajdanvolt tárgyaló ügyészként nem éreztem a bizonyítási nehézségeket a praeterintencionális bűncselekmények bizonyítása során, sőt – ha jól belegondolunk – mivel elegendő az eredmény vonatkozásában a bűnösség alacsonyabb fokát bizonyítani a súlyos testi sértés büntetében történő bűnösség kimondásához, talán még könnyebbé is vált a gyakorló ügyész (büntetőbíró) helyzete. (A terheltté és a védőé nyilván nem...).

⁵ HORVÁTH TIBOR: *A személy elleni büntettek*. In: Halász Sándor (szerk.): *A Büntető Törvénykönyv Kommentárja*. Budapest, 1968. 2. kötet. 1242–1243. pp.

⁶ Büntető Elvi Határozatok Budapest, 1982. 451–457. pp.

Horváth Tibor is rámutat a jogtárgy védelem kiemelt szerepére, ami valóban arra vezethette a jogalkalmazót, hogy jogtudósok álláspontjával és az esetleg megalapozottnak tűnő dogmatikai megfontolásokkal szemben a súlyos testi sértést annak ellenére, hogy az alaptényállás második fordulataként szabályozta a jogalkotó, mégis minősített esetnek tekintse. Nyilván más jogkövetkezményeket várnánk el azzal az elkövetővel szemben, aki szándékosan bántalmazza a sértettet, (és igaz, hogy a nyolc napon túl gyógyuló eredményre csak a gondatlansága terjed ki), mint azzal szemben, aki a sértettnek csupán gondatlansága miatt okoz nyolc napon túl gyógyuló sérülést (pl. az első emeleti ablakot nyitva felejtí és a három éves gyermeke kimászva csont-töréssel járó sérülést szenved).

A c) pont alatt írtakat – mi szerint „olyan esetben, amikor az adott bűncselekmény jogtárgya fokozatosan sérthető, a szándékosságnak nincs semmi köze az elképzelhető sérelemfokozathoz és a szándékos cselekménnyel létrehozott eredményt egészében szándékosan előidézettnek kell tekinteni” – vitathatónak tartom. *Horváth Tibor* ezt azzal indokolja, hogy a nyolc napon túl gyógyuló sérülés objektív büntethetőségi feltétel (és így nem eredmény), és így valóban dogmatikailag védhetőnek tűnik az álláspontja. Azonban abban konszenzus van, hogy a testi sértés tényállásában a sérülés/betegség tényállástani szempontból eredménynek tekintendő, és ily módon már az akkori Btk. 18. §-ának rendelkezései vonatkoznak rá. A c) pont alatti értelmezés megítélésem szerint annak vélelmezéséhez vezet, hogy a testi sértés esetén a szándék a nyolc napon túl gyógyuló sérülés okozására eleve kiterjed, *Horváth Tibor* megfogalmazásában „a testi sértések körében a beállott sérülés vagy betegség gyógytartama előrelátásának lehetősége általában fennáll,” és itt a hangsúly az általában szón van. Ezt a vélelmet *Földvári József* megengedhetetlennek tartja. „Nem tartjuk elfogadhatónak a második helyen ismertetet nézetet sem, mivel annak alapja egy megengedhetetlen vélelem: ha a cselekmény szándékos, akkor az eredmény is szándékos.”⁷

A jogalkalmazónak számtalan esetben kellett megoldania azt problémát, amikor a szándék testi sértés okozására terjedt ki, de a 8 napon túl gyógyuló sérülésre csak a gondatlanság volt megállapítható. *Halász Sándor* a bírói gyakorlat álláspontjának összefoglalására a következő döntést és annak indokolását ismertette: „A Btk. 18. §-ában foglaltakra figyelemmel azt kellett vizsgálni, hogy a vádlottat terheli-e legalábbis gondatlanság a cselekmény folytán bekövetkezett eredmény tekintetében, vagyis az adott esetben számolhatott-e azzal, hogy a sértett arcára mért ütések következtében annak dobhártyája megreped, amely sérülés 8 napon túl gyógyul.

A vádlott a sértettet nem egy ízben ütötte meg, hanem több ütést mért az arcára, és a bántalmazást csak külső beavatkozásra hagyta abba. Mindez arra mutat, hogy ha nem is kívánt a sértettnek ilyen súlyos sérülést okozni, de feltétlenül számíthatott arra, hogy a fejre adott ütések súlyosabb következményekkel járhatnak. Gondatlansága tehát ebben a vonatkozásban fennforog. Cselekményének a Btk. 257. § (1) bekezdés 2. tétele szerinti minősítése ezért törvényes (*BJD 1088*).”⁸

A korabeli általam tanulmányozott szakirodalomban nem találtam utalást arra, hogy miért nem minősíthető – a vegyes bűnösségű cselekmény – súlyos testi sértés helyett könnyű testi sértés vétségének. Megjegyzem – a hatályos szabályozástól eltérően –

⁷ FÖLDVÁRI 1973. 347. p.

⁸ Büntető Elvi Határozatok Budapest 1973. 773. p.

mindkét esetben a szankció azonos volt (egy évig terjedő szabadságvesztés vagy javító-nevelő munka), így talán ezért sem merült fel elméleti problémaként.

V.

Az 1978. évi IV. törvény a testi sértés szabályozási rendszerén alapvetően nem változtatott, a súlyos testi sértés büntetést külön bekezdésben helyezte el, a minősítő körülmények közül kivette a visszaesői minőséget és a garázdasággal összefüggően történt elkövetést, ellenben új minősítő körülményként jelölte meg, ha a testi sértés életveszélyt okoz:

170. § (1) *Aki más testi épségét vagy egészségét sérti, ha a sérülés vagy a betegség nyolc napon belül gyógyul, a könnyű testi sértés vétségét követi el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

(2) *Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon túl gyógyul, az elkövető a súlyos testi sértés büntetést követi el és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

(3) *Ha a testi sértést aljas indokból vagy célból, továbbá ha védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személlyel szemben követik el, a büntetés büntett miatt könnyű testi sértés esetén három évig, súlyos testi sértés esetén egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.*

(4) *Büntettet követ el, és egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az elkövető, ha a testi sértés maradandó fogyatékossgot vagy súlyos egészségromlást okoz, illetőleg, ha a súlyos testi sértést különös kegyetlenséggel követi el.*

(5) *Aki a (2)-(4) bekezdésben meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*⁹

(6) *A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a testi sértés életveszélyt vagy halált okoz.*

(7) *Aki a súlyos testi sértést gondatlanságból követi el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel, a (4) bekezdésben meghatározott esetben három évig, életveszélyes sérülés okozása esetén öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

(8) *Az (1) bekezdésben meghatározott vétség elkövetője csak magánindítványra büntethető.*

A súlyos testi sértés önálló bekezdésben történt elhelyezésével már nem lehetett annak alapeseti volta mellett azzal érvelni, hogy azonos bekezdésben van mind a súlyos, mind a könnyű testi sértés, és így az egy alapesetként értékelendő. A miniszteri indoklás is igyekezett eloszlatni a jogalkotói szándékot illető kétségeket: „A Javaslat a szándékos testi sértés egyetlen alapesetét fogalmazza meg. Ez az (1) bekezdésben meghatározott könnyű testi sértés. A (2) bekezdésben körülírt súlyos testi sértés a könnyű testi sértés minősített esete.”

⁹ Erős kételyeim vannak, hogy az előkészület büntetendővé nyilvánítása a szigorúbb kriminálpolitikai üzenetén kívül valóban lehetővé tette-e az ilyen magatartások büntetőjogi üldözését. Kétségtelen, ha a vádhatóságnak a kísérleti szakba lépést nem sikerül bizonyítani, akkor is eredményes a vádja (statisztikailag), mert előkészület miatt a bűnösség megállapítható.

Az 1986. évi kommentár is ezzel egyező álláspontot tartalmaz: „A testi sértés *alapese*te: a könnyű testi sértés...”, majd részletesebben is kifejti az álláspontot: „A testi sértési cselekményeknek a már fentebbiekben részletezett ún. vegyes bűnösségi alakzatából és ezzel összefüggésben a 15. §-ban foglalt rendelkezés alkalmazásából az következik, hogy a minősített esetek megállapításához elegendő, ha az elkövető szándéka kizárólag a testi sérülés okozására terjed ki, a súlyosabb eredményért való felelősség megállapításához pedig a gondatlan bűnösség fennállása is elegendő. Más szóval a súlyosabb eredményért való felelősség megállapítása szempontjából az elkövetőnek nem azt kell előre látnia, hogy magatartásának eredményeként a sértettnek milyen sérülései lesznek, hanem elegendő ennek e lehetőségnek a felismerése is (BJD 8442).”¹⁰

Meg kell jegyezni a szabályozás megváltoztatása a tankönyvek szerzőit nem győzte meg. Az 1996-ban megjelent szegedi tankönyvben *Horváth Tibor* a következőket írta: „A Btk. 170. § (1) bekezdésében meghatározott bűncselekmény vonatkozásában hangsúlyozandó, hogy mind a könnyű testi sértés, mind a súlyos testi sértés tényállása alapesetet képez.”¹¹ A 2001-ben megjelent miskolci tankönyvben *Horváth Tibor* továbbra is fenntartja álláspontját: „A Btk. 170. §-ának (1) és (2) bekezdése vonatkozásában kiemelendő, hogy álláspontunk szerint mind a könnyű testi sértés, mind a súlyos testi sértés tényállása *alapesetet* képez”; ugyanakkor utal az ellentétes álláspontra is: „Ettől eltérően a miniszteri indokolás és a bírói gyakorlat a szándékos testi sértés egyetlen alapesetének a könnyű testi sértést tekinti.”¹²

A 2003-ban megjelent – tudomásom szerint tankönyvként is hasznosuló – kiadványban *Belovics Ervin* megállapítja, hogy a „törvény a szándékos testi sértés egyetlen alapesetét fogalmazza meg, ez a könnyű testi sértés, míg a további testi sértések a könnyű testi sértés minősített esetei.”¹³ Ehhez kapcsolódóan kifejti, hogy a „súlyos testi sértés nemcsak szándékosan, hanem vegyes bűnösséggel is megvalósítható, – figyelemmel a Btk. 15. §-ára – vagyis, ha az elkövető testi sértésre irányuló szándékkal bántalmazza a passzív alanyt, de a bekövetkezett 8 napon túli gyógyuló sérülés mint eredmény tekintetében csak gondatlanság terheli, akkor is a súlyos testi sértés büntettéért felel.”¹⁴

A 2009-ben megjelent, a szegedi büntetőjogi tanszék oktatói által írt tankönyvben *Vida Mihály* már csatlakozik az előbbi állásponthoz: „A testi sértés *minősítési rendszerét* illetően ki kell emelni, hogy a szándékos bűncselekmény alapesete – egyezően e törvényhely miniszteri indokolásával és a bírói gyakorlat szerint is – a Btk. 170. § (1) bek. szerinti könnyű testi sértés. A testi sértés minősített esetei:

¹⁰ KISS ZSIGMOND: *A személy elleni bűncselekmények*. In: László Jenő (szerk.): *A Büntető Törvénykönyv magyarázata*. Budapest, 1986. 480–481. pp.

¹¹ HORVÁTH TIBOR: *Az élet, testi épség és az egészség elleni bűncselekmények*. In: Nagy Ferenc (szerk.): *Felvezetek a magyar büntetőjog Különös Része köréből*. Szeged, 1996. 80. p. Az 1999. évi tankönyv is ugyanezt az álláspontot tartalmazza: HORVÁTH TIBOR: *Az élet, testi épség és az egészség elleni bűncselekmények*. In: Nagy Ferenc (szerk.): *A magyar büntetőjog Különös Része*. Budapest, 1999. 96. p. Megjegyzem, a korábban részletes okfejtést már a tankönyvek nem tartalmazzák, lehet, hogy nemcsak terjedelmi okok miatt.

¹² HORVÁTH TIBOR: *A személy elleni bűncselekmények*. In: HORVÁTH TIBOR (szerk.): *Magyar Büntetőjog Különös Rész I.* Miskolc, 2001. 115. p.

¹³ BELOVICS ERVIN – MOLNÁR GÁBOR – SINKU PÁL: *Büntetőjog Különös Rész*. Harmadik átdolgozott kiadás. Budapest, 2003. 103. p.

¹⁴ Uo.: 106.p.

- a súlyos testi sértés,
- a könnyű vagy súlyos testi sértés további súlyosabban minősülő esetei.¹⁵

A bírói gyakorlat igazolására a BH 1984. 263. számú eseti döntés szolgálhat például: „Ha a terhelt a sértettet testi sértés okozására irányuló szándékkal bántalmazza, de a 8 napon túl terjedő gyógytartam – mint eredmény – tekintetében csupán gondatlanság terheli: nem gondatlanságból okozott, hanem szándékosan elkövetett súlyos testi sértés megállapításának van helye [Btk. 170. § (1), (2) és (6) bek.; 15. §]”. A megállapított tényállás lényege a következő volt: A terhelt az étterem előtt levő parkolónál egy autó mellett arcul ütötte a sértettet, aki az ütéstől és ittassága következtében az autó oldalának, majd onnan a földre esett. A sértett a bal válltájék zúzódásos sérülését, majd a bal oldali kulcscsont töréses sérülését szenvedte el, ez utóbbi sérülés ténylegesen 4-5 hét alatt gyógyult. A Legfelsőbb Bíróság határozatának indokolásában a következőket fejtegette ki: „A Btk. 170. §-ának (1) bekezdéséből, valamint a törvényhez fűzött indokolásból kitűnően a törvény a szándékos testi sértés egyetlen alapesetét fogalmazza meg: az (1) bekezdésben meghatározott könnyű testi sértést, míg a (2) bekezdésben körülírt súlyos testi sértés a könnyű testi sértés minősített esete.

A szándékos cselekmény megvalósulásához az alapeset, a testi sértést illetően kell az elkövetőnek szándékosan cselekednie. A Btk. 15. §-a értelmében az eredményhez mint a bűncselekmény minősítő körülményéhez fűzött súlyosabb jogkövetkezmények akkor alkalmazhatók, ha az elkövetőt az eredmény tekintetében legalább gondatlanság terheli. E törvényhelyhez kapcsolódó indoklás szerint, ha a szándékos bűncselekményt súlyosabban minősítő eredményt az elkövető gondatlanságból okozza, vegyes bűnösség jön létre. A vegyes bűnösségű bűncselekmény viszont a törvény rendszerében a jogkövetkezmények szempontjából szándékos bűncselekménynek tekintendő.

A Btk. 170. §-ának (6) bekezdésében meghatározott gondatlanságból elkövetett súlyos testi sértés vétségének megállapítására csak abban az esetben kerülhet sor, ha az elkövetőt az alapeset – a testi sértés – megvalósítása tekintetében is csupán gondatlanság terheli.

A járásbírói gyakorlat által megállapított tényállásból kitűnően a terhelt olyan erővel ütötte arcul a sértettet, hogy az – ittassága következtében is – a gépkocsi oldalának, majd onnan a földre esett. Ebből az elkövetési magatartásból pedig a bántalmazási, a testi sértés okozására irányuló szándékokra kell következtetni, amely legalább eshetőlegesen fennállt, tehát a terhelt a testi sértés bekövetkezésébe belenyugodva cselekedett. Ilyen körülmények mellett viszont – még ha a terheltet a súlyosabb eredmény tekintetében csupán gondatlanság is terheli – a cselekménye a kifejtettek értelmében a Btk. 170. §-ának (2) bekezdésében meghatározott súlyos testi sértés büntetést valósítja meg.”

A jogalkalmazók által leggyakrabban meghivatkozott „kapcsos” kommentár is a 170.§-hoz fűzött magyarázat 7. pontja alatt megállapítja, hogy a testi sértés alapesete a könnyű testi sértés vétsége, és a súlyos testi sértést a minősített esetek címszó alatt elemzi (8. a) pont).¹⁶

¹⁵ VIDA MIHÁLY: *Testi sértés*. In: Nagy Ferenc (szerk.): *A Magyar Büntetőjog Különös Része*. Budapest, 2009. 99. p.

¹⁶ KÖNYA ISTVÁN: *A személy elleni bűncselekmények*. In: Rabóczki Ede (szerk.): *Magyar Büntetőjog Kommentár a gyakorlat számára* 2. kiadás. Budapest, 2012. 27. pótlás, 353.p., 354/2. p.

Úgy tűnik, hogy az újabb jogirodalom is – végre – csatlakozott a joggyakorlathoz, ezért számomra érthetetlen, hogy miért kellett a jogalkotónak (vagy talán csak ezt a részt szövegező kodifikátornak) a tényállást megváltoztatnia. Vélhetően a mindenképpen változtatás – sajnálatos – vágya vezette a szövegírókat...

VI.

A 2012. évi C. törvény jelentősen megváltoztatta a testi sértés törvényi tényállását, a jogalkotó a két alaptényállás koncepció mellett foglalt állást, és ehhez képest logikusan, erre „fűzte fel” a minősített eseteket:

164. § (1) Aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el.

(2) Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon belül gyógyul, az elkövető könnyű testi sértés vétsége miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon túl gyógyul, az elkövető súlyos testi sértés büntette miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a könnyű testi sértést

a) aljas indokból vagy célból,

b) védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére, illetve

c) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére

követik el.

(5) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a könnyű testi sértés maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást okoz.

(6) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a súlyos testi sértést

a) aljas indokból vagy célból,

b) védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére,

c) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére,

d) maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást okozva,

e) különös kegyetlenséggel

követik el.

(7) Aki a (3) vagy (6) bekezdésben meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(8) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a testi sértés életveszélyt vagy halált okoz.

(9) Aki a súlyos testi sértést gondatlanságból követi el, vétség miatt

a) a (3) bekezdésben meghatározott esetben egy évig,

b) a (6) bekezdés b)-c) pontjában meghatározott esetben három évig,

c) életveszélyes sérülés okozása esetén egy évtől öt évig

terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(10) A (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény csak magánindítványra büntethető.

A kommentárok ellentétes álláspontokat fogalmazznak meg. A két alaptényállás mellett teszi le a voksot a Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz kiadvány: „A testi sértés hatályos szövege – szemben a korábban hosszú ideig érvényben volt felfogással – két alaptényállást tartalmaz, a Btk. 164. § (2) bekezdés szerinti könnyű testi sértést és a Btk. 164. § (3) bekezdés szerinti súlyos testi sértést, amelyek elkövetési magatartása tulajdonképp ugyanolyan, de az eredmény eltérősége alapozza meg a két önálló alapeseti rögzítést.”¹⁷ Ennek következményeit részletesen ki is fejt a szerző: „A testi sértés alapeseti cselekményei szándékosak. Mivel korábban a súlyos testi sérülés okozása a minősített eseti értékelés körébe tartozott, nyolc napon túl gyógyuló sérülés vagy betegség okozását vegyes bűnösséggel is meg lehetett valósítani. Ezen dogmatikai konstrukció alkalmazása nem lehetséges a hatályos szöveg alapján. Az ilyen esetet a szándékos könnyű testi sértés alapesete vagy a Btk. 164. § (9) bekezdése szerinti gondatlan súlyos testi sértés alapján (alapeseti vegyes bűnösség) lehetne megítélni. Önmagában az a tény, hogy két egymástól jelentősen eltérő – alakzatba is illeszkedik a cselekmény, mutatja a korábbi, egy alaptényállásos változat előnyét is, illetve azt, hogy a szabályozás a joggyakorlat számára nehézséget fog okozni. Ugyanakkor a hatályos törvényszöveg nem ad lehetőséget az egy alaptényállásos értelmezésnek. Megjegyezhető továbbá, hogy az a jogszabályi rendelkezés, amely egyszerre engedi, hogy két, egymástól súlyában is eltérő alakzatba is illeszkedjék valamely cselekmény megítélése, súlyosan sérti a határozott büntetőtörvény tilalmát, veszélyezteti az igazságszolgáltatás egységét. Ugyanakkor tény, hogy bármelyik megoldást is választják majd a bíróságok, jelentősen enyhébb elbírálást tesz lehetővé mindkét variáció, így a Btk. *visszaható hatályú alkalmazására* kerülhet sor.”¹⁸

Az Új Btk. kommentár is a két alaptényállást fogadja el: „A testi sértés két alapesetét a sérülés büntetőjogi gyógytartama alapján különböztetjük meg: a nyolc napon belüli sérülést vagy egészségkárosodást okozó testi sértés vétségének, nyolc napon túli gyógytartam esetén a cselekmény súlyos testi sértés büntettének minősül.”¹⁹ A szerző az előző kommentárral ellentétben viszont nem fejt ki az álláspontját, hogy mi a megoldás a vegyes bűnösségű súlyos testi sértések esetén.

Ezekkel szemben Magyar büntetőjog, Kommentár a gyakorlat számára az egy alapeset koncepcióját fogadja el: „A testi sértés alapesete – a miniszteri indokolással szemben – változatlanul a könnyű testi sértés vétsége, amelyet a Btk. egyetlen alapesetként fogalmaz meg, amelyhez képest a további testi sértések minősített eseteket képeznek.”²⁰ Megjegyzem, azt nem indokolja, hogy miért nem tartja elfogadhatónak a miniszteri indokolásban kifejtett álláspontot. Kétségtelen, hogy ezt követően azt közli, hogy az „ítélkezési gyakorlat egységes abban, hogy a súlyos testi sértés megállapítható, ha az elkövető a sértettet bántalmazza, melynek folytán az elesve, a kezén nyolc napon túl gyógyuló sérülést szenved. Ha a szándék, a testi sértés elkövetésére irányult, de az eredmény tekinteté-

¹⁷ KARSAI KRISZTINA: *Az élet, testi épség és az egészség elleni bűncselekmények*. In: Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*. Budapest, 2013. 322. p.

¹⁸ Uo.: 323–324. pp.

¹⁹ VASKUTI ANDRÁS: *Testi sértés*. In: Polt Péter (szerk.): *Új Btk. kommentár*. Frissítés az első kiadáshoz Budapest, 2014. 208. p.

²⁰ KÓNYA ISTVÁN: *Az élet testi épség és az egészség elleni bűncselekmények*. In: Kónya István (szerk.): *Magyar büntetőjog Kommentár a gyakorlat számára*. 3. kiadás 4. pótlás, Budapest, 555. p.

ben gondatlanság áll fenn, az említett büntett megállapítása törvényes (BH 1986.347.).²¹ Úgy vélem, a korábbi, más jogszabályi környezetben kialakult egységes bírói gyakorlatra hivatkozás még akkor sem elegendő a miniszteri indokolás cáfolására, ha egyébként a bírói gyakorlat egyébként tényleg nem változott. Az legfeljebb a Szegedi Ítéletábla bevezetőben írt véleményét támasztja alá, miszerint az „ettől eltérő, a testi sértésnek egy alapesetét megállapító esetleges jogalkalmazói gyakorlat egyértelműen törvényrontó...”.

Ugyanakkor a jogalkalmazó kénytelen lesz – durván fogalmazva – a törvénnyel szembe menni, ha a jogalkotói hibát nem tudja másképpen korrigálni. A két alapeset koncepciója esetén ugyanannak a cselekménynek kétféle elbírálása lehetséges, mint ahogy azt a szegedi tankönyv, illetve a Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz kiadvány tartalmazza. A jogkövetkezmények szempontjából az elkövetőnek sem mindegy hogyan minősítene a cselekményét. A 164.§ (2) bekezdés szerinti könnyű testi sértés vétsége két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény. A szándékos elkövetés miatt esetlegesen a visszaesői minőség is megállapítható, így a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön [Btk. 37.§ (2) bekezdés b) pont], a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja nem a kétharmad, hanem a háromnegyed rész kitöltését követő nap [38. § (2) bekezdés], sőt a feltételes szabadságra bocsátás kedvezményéből kizárás is bekövetkezhet (38. § (4) bekezdés d) pont). Ha „csak” gondatlanságból elkövetett súlyos testi sértés vétségének minősül a cselekmény, akkor a büntetési tétel felső határa egy év szabadságvesztés, és az előbbieken felsorolt – a szándékos elkövetés miatti – következmények fel sem merülnek: nincs visszaesői minőség, a végrehajtási fokozat a legkedvezőbb fogház, és a feltételes szabadságra bocsátásból történő kizárásra sem kerülhet sor. A Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz kiadvány is a bírói gyakorlatra bízta, hogy a két minősítés közül melyiket választja majd. Úgy tűnik a jogalkotónak sikerült egy megoldhatatlan feladatot kreálnia, amit a jogalkalmazó úgy old meg, hogy nem vesz tudomást a feladatról. Úgy tesz, mintha mi sem történt volna, és figyelmen kívül hagyja a miniszteri indokolást.

A Legfőbb Ügyészség 72/2013. szám alatt kiadott a Büntető törvénykönyvhöz kapcsolódó állásfoglalása a 164. §-hoz kapcsolódóan a következő: „A (2) bekezdésben írt könnyű testi sértés vétsége az alapeset, a (3) bekezdésben írt súlyos testi sértés büntette már minősített esetet tartalmaz.” A hierarchikus szervezeti felépítésből adódóan az ügyészi gyakorlat nyilván egységes, és miután ez a korábbi bírói gyakorlatnak is megfelel, valószínűleg a bíróságok sem térnek el. A korábbi gyakorlat túlélésének van racionális oka is: csak az egy alaptényállás koncepció alapján oldható meg dogmatikailag korrekt módon a vegyes bűnösségű súlyos testi sértések egyértelmű minősítése. Ebből viszont az is következik, hogy a jogalkotónak le kellene vonni azt a következtetést, hogy a két alaptényállásos – egyébként más szempontból is irracionális, túl bonyolult – szabályozási rendszert megváltoztassa. Meggyőződésem, hogy a jogalkotónak feladata a törvény hibáinak kijavítása, ha nem akar azzal szembesülni, hogy a jogalkalmazó – kényszerből – kénytelen a jogalkotói szándékot figyelmen kívül hagyni.

²¹ Uo. 558. p.